thickness, followed by a fragmentary ancient surface, neither of which yielded finds. Below the carriageway of Raugyklos Street, backfill from the mid- 20th to the 21st century was identified, reaching to a depth of 2.9–3 m; the excavation did not reach the natural layer in this area. A fragmentary 20th-century stone pavement and structures spanning the 17th–20th centuries were uncovered (Figs. 1–3). Finally, the excavation examined 3 features that were cut into the natural layer.

Of the 1,209 finds, 1,157 were considered mass material (Fig. 4), while 52 were designated as special finds (Fig. 5). Pot fragments made up the majority of the household pottery assemblage, but the overall quantity of pots and stove tiles was smaller than expected. Most ceramics featured a green glaze. The stove tiles displayed plant motifs, moresque and running ornaments, and caissons. Coins accounted for the majority of special finds: a hoard of 103 Polish and Lithuanian shillings of John II Casimir minted in 1660–1666; coins of the Polish–Lithuanian Commonwealth, such as shillings and a grosz of Augustus III and 1-grosz and 3-grosz coins of Stanisław II August; and the occasional coin from the Russian Empire, Tsarist Russia, the Duchy of Courland, the Kingdom of Sweden, and the French and Polish republics. The coin assemblage spans the 16th–mid-20 centuries.

Martyna Remenčiūtė,
Aurimas Steponkus

Žygimantų gatvė 13

2023 m. Vilniaus senamiesčio teritorijoje, Žygimantų g. 13 sklype, planuojamų naujų pastatų statybų ir inžinerinių tinklų tiesimo vietose tęsti dar 2022 m. T. Šimanausko pradėti tyrimai. Detaliųjų tyrimų metu ištirtos 4 perkasos – 495 m² plotas, o žvalgymų metu tirtas 137,4 m² plotas – vienas žvalgymų plotas, 6 tranšėjos ir 6 iškasos.

Žvalgomuosius tyrimus 1992 m. vykdė G. Gendrėnas (*LIIR*, f. 1, b. 2453) ir 1998 m. A. Vaicekauskas (*ATL 1998 ir 1999 metais*, 2000, p. 484–486). Tyrimų metu 40–50 cm ir 1,7 m gylyje atkasti akmeniniai grindiniai, 80 cm gylyje atkasti XVIII ar XIX–XX a. mūrinių statinių fragmentai. Vertingas archeologinis sluoksnis, datuojamas XVII a., fiksuotas nuo 1,4–2,4 m gylio. Įžemis pasiektas 1,4–3,3 m gylyje.

Didesnės apimties tyrimai Žygimantų g. 13 sklype vyko 2022 m. Jų metu T. Šimanauskas atliko detaliuosius tyrimus 295 m² plote – 2 perkasose. Tirtose sklypo dalyse iki 0,6–1,2 m gylio (pastatų patalpose iki 3 m) fiksuoti XX–XIX a. datuojami sluoksniai suformuoti priestatų statymo ir pastato griovimo metu. Nuo 1,1–1,4 m gylio kasti XVIII a. pabaigoje–XIX a. pradžioje suformuoti sluoksniai, supilti pastato statybos, gatvės tiesimo metu. Ankstyviausias, XVII a. datuojamas, sluoksnis sklype yra susiformavęs nuo 1,4–2,4 m gylio. Jis daugelyje vietų apardytas XVIII a. pabaigoje–XIX a. pradžioje vykusių statybų metu. Įžemis – balto smėlio su rudo molio tarpsluoksniais sluoksnis atidengtas nuo 2,8–3,1 m gylio. Sklype fiksuoti 3 XX–XIX a. akmenų grindinių lygiai, XVIII a. pabaigoje–XIX a. pradžioje statyto pastato dalis – 3 patalpos, kuriose išlikusios struktūros – dvi krosnys, kolonos, patalpų grindų paviršiai. Greta pastato atidengti du „Kiaulių“ skersgatvio paviršiai – viršutinis, datuojamas XVIII a. pabaiga–XIX a. pradžia, ir apatinis, ankstyvesnės gatvės paviršius, maždaug datuojamas XVII–XVIII a. (*ATL 2022 metais*, 2023, p. 416–420).

Pagal istorinius ir kartografinius šaltinius žinoma, jog šioje teritorijoje jau 1600 m. buvo įrengtas sodas, priklausęs Kiškų giminei. Jis

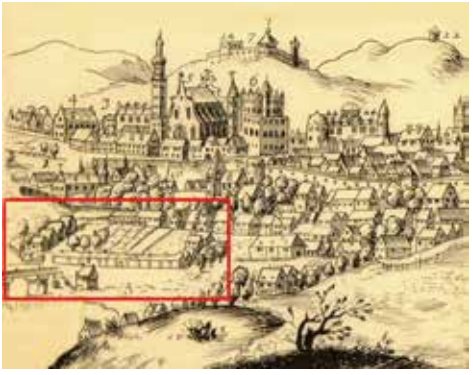

1 pav. Iškarpa iš Tomašo Makovskio Vilniaus miesto panoramos litografijos. 1600 m. Raudonai apibrauktas tuometinis Kiškų sodas.

Fig. 1. A section of the Vilnius panoramic lithograph by Tomašas Makovskis dated 1600. The Kiškai Family garden is outlined in red.

pavaizduotas 1600 m. Vilniaus miesto panoramoje (1 pav.) – užima teritoriją nuo tilto (dabar Žaliojo) iki Radvilų rūmų. 1623 m. Jonušas Kiška dalį savo valdos – sodą su labirintu pardavė Radviloms. Apie sodą rašoma, kad jis buvo barokinio stiliaus, geometriškai suplanuotas ir sudalytas kvartalais. Atskiruose kvartaluose auginti reti augalai, įrengtas labirintas ir buvo pirtis. Vėliau, XVIII a. 4 dešimtmetyje, J. G. M. Fiurstenhofo sudarytame Vilniaus miesto plane šioje teritorijoje pažymėti nedideli mediniai pastatai ir skersgatvis. Vilniaus miesto 1808 m. plane šioje teritorijoje žymimas ilgas mūrinis pastatas ir šalimais jo nutiestas „Kiaulių“ skersgatvis. Apie pastatą rašoma, jog jame buvo 5 dideli ir 4 maži kambariai, 7 koklinės krosnys ir arklidės. Pagal vėlyvesnius, XIX a. II pusės–XX a. pra-

2 pav. Žygimantų g. 13 sklype atliktų detaliųjų tyrimų situacijos planas: 1 – preliminari „Kiaulių“ skersgatvio vieta; 2 – M1; 3 – M2; 4 – M3; 5 – M4; 6 – M5; 7 – M6; 8 – M7; 9 – M8; 10 – M9; 11– rūsys; 12 – krosnis 1; 13 – krosnis 2; 14 – kanalas; 15 – krosnis 3; 16 – plytų grindys 1; 17 – plytų grindys 2; 18 – grindinys 3; 19 – grindinys 4; 20 – grindinys 5; 21 – grindinys 6; 22 – kolonos; 23 – detalieji tyrimai; 24 – žvalgymai. A. Steponkaus brėž.

Fig. 2. Area plan : 1 – the estimated location of Kiaulių alleyway; 2 – M1; 3 – M2; 4 – M3; 5 – M4; 6 – M5; 7 – M6; 8 – M7; 9 – M8; 10 – M9; 11 – cellar; 12 – hypocaust furnace 1; 13 – hypocaust furnace 2; 14 – sewage channel; 15 – hypocaust furnace 3; 16 – brick pavement 1; 17 – brick pavement 2; 18 – pavement 3; 19 – pavement 4; 20 – pavement 5; 21 – pavement 6; 22 – columns; 23 – detailed excavation area; 24 – survey area.

3 pav. Šildymo (hipokaustinės) krosnies 2 vaizdas iš Š. A. Steponkaus nuotr.

Fig. 3. Hypocaust furnace 2, viewed from the N.

džios, Vilniaus miesto planus, teritorija užstatoma tankiau, mažiausiai dar trimis pastatais. Visi sklype buvę pastatai nugriaunami maždaug XX a. 6 dešimtmetyje.

Teritorijoje nuo paviršiaus iki 1,7–2,8 m gylio fiksuoti XIX–XX a. suformuoti tamsiai pilko grunto su stambiomis griuvenomis, griuvenų ir degėsių sluoksniai su tam laikotarpiui būdingais radiniais. Nuo 0,8–1,2 m gylio atidengtos keturių skirtingo laikotarpio pastatų (M1–M5, M7) pamatinės dalys.

Š ir PR tirtos zonos dalyse atidengtų pastatų (M5, M7) pamatai datuojami XX a. pradžia, jie žymimi tik XX a. I pusės planuose. Centrinėje ir R sklypo dalyse atidengto priestato (M3) ir pastato (M4) pamatai datuojami XIX a. II puse. Šis užstatymas suformuotas nugriovus ilgojo pastato (M1) R korpusą.

Beveik visą Š ir centrinę tirtą teritoriją užėmė ilgasis pastatas (M1), statytas apie 1798–1808 m. Šiame sklype atidengta sąlygiškai nedi-

4 pav. Šildymo (hipokaustinės) krosnies 2 vidaus vaizdas iš Š. A. Steponkaus nuotr.

Fig. 4. Inner part of hypocaust furnace 2, viewed from the N.

delė jo dalis – 3 patalpos (2 pav.). Pirmoji patalpa buvo gyvenamosios paskirties – pirmas aukštas buvo išklotas grindimis (plytų grindinys 1, 2), o po grindimis buvo įrengta patalpų šildymo (hipokaustinio tipo) krosnis (3–4 pav.) (2), dvi kolonos ir mūrinis nuotekų kanalas (jis naudotas labai trumpą laiką) (5 pav.). Pagal surastus sienų tinko gabaliukus nustatyta, jog

5 pav. Nuotekų kanalo vaizdas iš viršaus (V). A. Steponkaus nuotr.

Fig. 5. A top-down view of the sewage channel, viewed from the W.

šios patalpos sienos tinkuotos kalkiniu skiediniu, tapytos baltais ir mėlynais dažais. Antra patalpa buvo gamybinės paskirties – grindys buvo išgrįstos akmenų grindiniu (grindinys 3), visoje patalpoje sistemiškai suformuota kolonų sistema ir ŠV kampe įrengta keramikos išdegimo krosnių kompleksas (krosnis 1), susidedantis iš 3 krosnių. Trečiosios patalpos paskirtis nenustatyta. Greta šio pastato panašiu laikotarpiu (apie XIX a.) išgrindžiamas „Kiaulių" skersgatvis (grindinys 4) iš vidutinio dydžio akmenų su suformuotais latakais. Prie pastato grindinys puoštas iš plytų sudėtu bangelės ornamentu.

6 pav. Rūsio vaizdas iš P. A. Steponkaus nuotr.

Fig. 6. The cellar, viewed from the S.

Nuardžius hipokaustinę krosnį ir plytų grindis atidengtas apie XVIII a. II pusėje pastatyto mūrinio arba mišraus tipo gyvenamojo pastato rūsio fragmentas su iš plytų klotomis grindimis (6 pav.). Šio pastato plytos panaudotos ilgojo pastato statybai, plytų grindų 1 išklojimui. XVIII a. suformuojamas nedidelis, kaip manoma, vieno aukšto medinis gyvenamasis pastatas (M9) su iš plytų klotomis grindimis. Šį užstatymą galima būtų susieti su XVIII a. 4 dešimtmetyje J. G. M. Fiurstenhofo sudarytu Vilniaus miesto planu – šioje teritorijoje pažymėtu mediniu užstatymu. Taip pat panašiu laikotarpiu (XVII a. pabaiga–XVIII a.) iš suplūktų smulkių akmenukų ir griuvenų nutiesiama ankstyvesnė „Kiaulių" skersgatvio (grindinys 5) danga.

Vertingas archeologinis sluoksnis Š ir centrinėje tyrimų zonos dalyse – tamsiai pilkas

gruntas, o skersgatvio tiesimo P zonoje – šviesiai pilkas gruntas su XVI–XVIII a. radiniais aptiktas nuo 1,7–2,8 m gylio.

Maždaug XVII a. II pusėje tyrimų zonos P dalyje nutiesiama pirmoji vadinamo „Kiaulių“ skersgatvio danga (grindinys 6), sudaryta iš suplūktų, sutankintų smulkių akmenukų. Tyrimų metu nustatyta, jog vėliau, XVII a. pabaigoje–XVIII a., tiesiant gatvę ši zona ir XVII a. II pusėje grindinys buvo suartas, o paviršius paaukštintas apie 40–60 cm.

Įžemio – šviesiai rudo priesmėlio, balkšvo smėlio paviršius atidengtas nuo 2,6–3,6 m gylio. Įžemio paviršiuje aptiktos į jį įgilintos struktūros – stulpaduobės, kanalo fragmentai ir ūkinės duobės. 4 apie 0,8–1 m skersmens R–V ašimi išsidėsčiusios stulpaduobės su ryškiomis medinio stulpo vietomis (7 pav.) siejamos su šioje teritorijoje XVI a. pabaigoje–XVII a. I pusėje buvusiu Kiškų, nuo 1623 m. – Radvilų sodu. Numanoma, jog tai vieno iš sodo kvartalo tvora. Taip pat rasta su sodu siejamų medinių kanalų, vandentiekių, skirtų sodui laistyti ir drėkinti, atkarpų fragmentų.

Taip pat paminėtina XVI a. viduriu–XVII a. I puse datuojama ūkinė duobė su daug be glazūros ir žaliai glazūruotų dubeninių koklių, karnizinių koklių su žvyneliais ir retai aptinkamų indų – koštuvų fragmentų (8, 9 pav.). Iš angliukų mėginių tyrimų gautos datos – 1450–1634 m. (370±30) (FTMC–DW26–41).

Ankstyviausią, neintensyvią antropogeninę veiklą tirtoje teritorijoje pažymi pavienė stulpaduobė, datuota XI–XII a. viduriu. Iš angliukų mėginių tyrimų gauta data – 1023–1158 m. (967±29) (FTMC–DW26–42).

Tyrimų metu surasta 1140 buitinės ir statybinės keramikos fragmentų, 60 ypačiųjų radinių ir 979 gyvūnų kaulų fragmentai. Rasti radiniai perduoti į LNM.

7 pav. Stulpaduobės pjūvio vaizdas iš Š. A. Steponkaus nuotr.

Fig. 7. A posthole in cross-section, viewed from the N.

8 pav. Koštuvo fragmentas. S. Charževskio nuotr.

Fig. 8. A strainer fragment.

9 pav. Žvyneliais puošto karnizinio koklio fragmentas. S. Charževskio nuotr.

Fig. 9. A fragment of a cornice stove tile decorated with scales.

13 Žygimantų Street

In 2023, detailed excavations were carried out at 13 Žygimantų Street, comprising 4 trenches that covered an area of 495 m^2. Additionally, a field survey was carried out in an

area of 137.4 m^2. The foundations of buildings and annexes dating to the early 20th century, the second half of the 19th century, and the late 18th–early 19th century were uncovered under layers of grey rubbly soil formed in the 19th–20th centuries. Well-preserved structures such as kilns, hypocaust furnaces, stone- and brick-paved floors, columns, and a brick-lined channel were discovered in 3 rooms within the long building dating to the late 18th–19th century. The pavement belonging to the early-19th-century Kiaulių alleyway was uncovered next to this building. Several structures were found below the ones dating to the late 18th–19th centuries: a cellar and its floor dating to the second half of the 18th century; an 18th-century wooden building; and the fragmentary pavement of Kiaulių alleyway dating to the late 17th–18th centuries, composed of pebbles and rubble. The original pavement of the same alleyway was found below and dated to the second half of the 17th century. The natural layer contained several postholes and cuts of irrigation channels associated with the garden of the Kiškai Family and, later, the Radziwiłł Family, which existed in this area between the late 16th and mid-17th century. A single isolated posthole was also identified, dating from the 11th to mid-12th century.

Stanislav Rutkovski

Aukštaičių gatvės 14 tyrimai 2022–2023 m.

2022–2023 m. Vilniuje, Aukštaičių g. 14, pastato rūsyje ir pastato aplinkoje vykdyti archeologiniai tyrimai. Tirtas pastatas dabar yra Paupio kvartale, buvusiame Paplavų priemiestyje. Šis istorinis priemiestis tęsėsi nuo Tymo kvartalo V iki Drujos gatvės R. Šiame priemiestyje XVI–XIX a. driekėsi kelios Vilnios kanalų sistemos. Vienas kanalų jungė jos vingio R ir V galus, o Aukštaičių gatvės formavimasis susijęs būtent su šiuo kanalu. Upės vanduo buvo naudojamas malūnų statybai, o apie jų egzistavimą yra duomenų nuo XVI a. Tyrinėto pastato vietoje XVIII a. pabaigoje–XIX a. buvo posesija 1350, kuri XIX a. I pusės planuose vaizduojama užstatyta. Joje buvęs apverstos L raidės formos medinis pastatas. Jis sklype stovėjęs iki XIX a. II pusės – tuo metu planuose sklype jau nurodomi 3 mediniai pastatai. 1801 m. posesija 1350 apibūdinama kaip vienu galu besišliejanti prie tuščio sklypo, vienu šonu – prie Vilnios upės, kitu šonu – prie iškastos, dirbtinės Vilnios vagos (*drugim ku Kopanicy)*. XIX a. pabaigoje medinį sklypo užstatymą pakeitė mūrinis spynų fabrikas. Šis pastatas galutinę savo formą įgavo iki 1938 m. ir išliko tokio pat dydžio ir formos iki šių dienų.

Detalieji tyrimai pastato viduje atlikti ištiriant 4 perkasas, bendro 193,5 m^2 ploto. Pastato viduje žvalgyti 2 plotai, bendro 76,95 m^2 ploto. Įžemis pastato viduje pasiektas 220,98 m^2. Pastato aplinkoje žvalgymai atlikti inžinerinių tinklų įrengimo vietose, 4 tranšėjose, bendro 229,38 m^2 ploto (1 pav.). Įžemis žvalgytose tranšėjose pasiektas fragmentiškai, 81,89 m^2 plote. Aukštaičių g. 14 pastato išorėje, aplink pastato perimetrą nuo paviršiaus, iki 1–3,85 m gylio tęsiasi XIX a. pabaigoje–XX a. suformuoti grunto sluoksniai. Įžemis pasiektas prie pastato P sienos 1,45–1,5 m gylyje (H_{abs} 99,90–100,15 m), prie pastato ŠR kampo 3,85 m gylyje (H_{abs} 96,95 m).

Pastato viduje V dalyje pašalinus po 2021 m. tyrimų likusias griuvenas ir demontavus atramines pastato kolonas H_{abs} 99,20–99,30 m fiksuotas įžemis. Pastato ŠR dalyje įžemis pasiektas H_{abs} 97,40–97,45 m, likusioje